

УДК 378.373:3

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-1317-1328](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-1317-1328)

Ягоднікова Вікторія Вікторівна доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності, КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», пр. Нахімова, 8, м. Одеса, 65014, тел.: (097) 538-36-38, <https://orcid.org/0000-0001-5050-2189>

Пріма Раїса Миколаївна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Винниченка, 30, м. Луцьк, 43025, тел.: (033)272-01-23, <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті визначено і обґрунтовано методологічні підходи до методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи. Визначено, що методична підготовка майбутнього учителя є процесом засвоєння теоретичних знань та набуття необхідних умінь із розробки дидактичних моделей, механізмів й інструментів, проєктування і реалізації освітнього процесу, результатом якої є здатність і готовність майбутнього учителя до їх ефективного й творчого застосування на практиці, що характеризує його методичну компетентність. Методологія розглядається як орієнтир для удосконалення практики освітнього процесу на основі нових методологічно орієнтованих знань. З'ясовано, що методична підготовка майбутніх учителів потребує урахування низки підходів, які можуть бути різними, але взаємодоповнювати один одного, втім, ґрунтуються вони на гуманістичних традиціях у педагогіці. Виокремлено особистісний, гуманістичний, індивідуальний, диференційований, аксіологічний, антропологічний, акмеологічний, рефлексивний підходи, які, маючи певну особливість і специфіку, зосереджують увагу на особистості здобувача освіти, забезпечують його суб'єктність, активність, самостійність, розвиток. До методологічних підходів, на основі яких здійснюється моделювання, проєктування педагогічних процесів, систем, технологій у процесі методичної підготовки віднесено

системний, цілісний, інноваційний, технологічний, міждисциплінарний, комплексний, середовищний, практико-орієнтований, контекстний підходи. Розглянуто нові методологічні підходи полісуб'єктний, креативний, медіологічний, семіотичний, герменевтичний, феноменологічний, цивілізаційний, холістичний та х'ютагогічний як такі, що відповідають сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки й освіти. Наведені приклади реалізації деяких методологічних підходів у методичній підготовці майбутніх учителів Нової української школи. Доведено, що реалізація зазначених підходів передбачає їх сукупність, з яких складається методологічна основа методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи. Вона сприяє визначенню основних принципів і стратегії цього процесу, виявляє його цілісність, системність, науковість, що забезпечує якість навчання та розвиток методичної компетентності.

Ключові слова: методична підготовка, методична компетентність, методична діяльність, методологія, методологічні підходи, майбутні учителі, Нова українська школа.

Yahodnikova Victoriia Viktorivna doctor of pedagogical sciences, professor, vice-rector for scientific-pedagogical and innovative activities Odessa Regional Academy of In-Service Education, 8 Nakhimova lane, 65014, tel.: (097) 538-36-38, <https://orcid.org/0000-0001-5050-2189>

Prima Raisa Mykolayivna doctor of pedagogic sciences, professor, head of the department of theory and methods of primary education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 30 Vinnychenka St., Lutsk, 43025, tel.: (033)27201-23, <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>

METHODOLOGICAL APPROACHES OF METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. The article defines and substantiates the methodical approaches of methodical training of future teachers of the new Ukrainian school. It was determined that the methodical training of the future teacher is a process of assimilation of theoretical knowledge and acquisition of the necessary skills in the development of didactic models, mechanisms and tools, design and implementation of the educational process, the result of which is the ability and readiness of the future teacher for their effective and creative application in practice, which determines his methodical competence. The

methodology is considered as a guideline for improving the practice of the educational process based on new methodologically oriented knowledge. It was found that methodical training of future teachers needs to take into account a number of approaches that may be different, but complement each other, however, they are based on humanistic traditions in pedagogy. Personal, humanistic, individual, differentiated, axiological, anthropological, acmeological, reflexive approaches are singled out, which, having a certain feature and specificity, focus attention on the personality of the student of education, ensure his subjectivity, activity, independence, and development. The methodological approaches, based on which the modeling and design of pedagogical processes, systems, and technologies are carried out in the process of methodical training, include systemic, holistic, innovative, technological, interdisciplinary, complex, environmental, practice-oriented, and contextual approaches. New methodological approaches polysubject, creative, mediological, semiotic, hermeneutic, phenomenological, civilizational, holistic and hyutagogical are considered as such, which correspond to modern trends in the development of pedagogical science and education. Examples of the implementation of some methodological approaches in the methodological training of future teachers of the new Ukrainian school are given. It is proved that the implementation of the mentioned approaches involves their combination, which consists of the methodological basis of the methodological training of future teachers of the new Ukrainian school. It contributes to the definition of the main principles and strategy of this process, reveals its integrity, systematicity, scientificity, which ensures the quality of education and the development of methodical competence.

Keywords: methodical training, methodical competence, methodical activity, methodology, methodological approaches, future teachers, new Ukrainian school.

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейський і світовий науково-освітній простір, зміни пріоритетів життєдіяльності українського суспільства та модернізація вітчизняної освіти зумовили зростання вимог до якості освіти, розвиток нових підходів викладання і навчання, швидке перетворення технологій та методів навчання й виховання. У світлі сучасних освітніх модифікацій та в контексті реалізації концепції Нової української школи актуалізується потреба у новій генерації учителів, роль яких визначають як модератора, фасилітатора, тьютора, коуча у створенні і реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учня, що характеризується активністю,

ініціативністю, самостійністю, креативністю, відповідальністю, готовністю до викликів сучасного світу, здатністю до розв'язання освітніх стратегічних завдань, розробки і реалізації власної стратегії професійної діяльності.

Зважаючи на те, що педагогічна наука розглядає організацію і здійснення процесу навчання на основі методологічної бази, то ефективна і якісна підготовка таких учителів ґрунтується на сучасних методологічних підходах, їх застосуванні в освітньому процесі, відборі, розробці та вдосконаленні методик, аналізу, перевірці та впровадженні результатів.

У цьому контексті особливої значущості набуває пошук нових підходів і шляхів до професійної підготовки майбутніх учителів. Виняткової уваги потребує проблема їхньої методичної підготовки, результатом якої є методична компетентність, що забезпечує професійне становлення майбутніх учителів і складає основу їх професіоналізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що студіюванню різних аспектів методичної підготовки майбутніх учителів присвячено праці вітчизняних дослідників: К. Авраменко, І. Акуленко, Т. Бодрова, Т. Годованюк, Н. Грицай, А. Кузьмінський, О. Мартиненко, О. Отич, Н. Павлова, С. Сисоєва, Н. Тарасенкова та ін.

Сучасний науковий дискурс активізує дослідження широкого кола науковців щодо методичної компетентності як результату методичної підготовки, її структури, технології і методики формування: Н. Бахмат, Н. Глузман, А. Волощук, І. Коробова, Л. Ковтун, О. Мятяж, Л. Симоненко, С. Скворцова, Ю. Присяжнюк, Л. Теряєва, К. Ткаченко, Я. Цимбалюк, Н. Цюлюпа, Л. Черчата та ін.

У контексті проблеми, що розглядається, особливої теоретико-методологічної ваги набувають наукові розвідки професійної підготовки вчителів, які всебічно висвітлено в працях українських дослідників. Зокрема, обґрунтовано методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (І. Гавриш), проаналізована професійна підготовка майбутніх педагогів у контексті інтегративного підходу (О. Дубасенюк), доведено необхідність застосування культурологічного підходу в освіті як засобу соціалізації особистості майбутнього педагога (М. Бастун), схарактеризовано наукові засади підготовки педагогів до застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій, зокрема системний, діяльнісний, андрагогічний, акмеологічний, продуктивний, технологічний, особистісно орієнтований, суб'єктний підходи (Г. Романова), розглянуто акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього

вчителя (Л. Рибалко), обґрунтовано системний, діяльнісний та компетентнісний підходи як методологічна база професійної підготовки майбутніх учителів (Ю. Шалівська, Т. Яковина), проаналізовано сучасні методологічні підходи до професійної підготовки вчителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій (І. Костікова), визначено синергетичний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, суб'єктний, акмеологічний та ресурсний підходи як підґрунтя підготовки майбутніх учителів до здійснення фасилітаційної взаємодії з учнями (І. Прокопенко), розкрито цілісний, аксіологічний, акмеологічний, культурологічний й діяльнісний підходи формування у майбутніх учителів готовності до самовдосконалення в процесі індивідуалізації професійної підготовки (С. Хатунцева) та ін.

Однак, незважаючи на наявність значного наукового доробку щодо розв'язання означеної проблеми маємо констатувати, що наразі є потреба у більш глибокому комплексному дослідженні методичної підготовки майбутніх учителів на оновлених методологічних засадах. Це зумовлює доцільність теоретичного обґрунтування нових підходів до здійснення цієї підготовки.

Мета статті – визначити та обґрунтувати методологічні підходи до методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових розвідок та педагогічної практики свідчить, що до тепер у методичній підготовці традиційно переважає предметоцентризм, проте в умовах Нової української школи це «обмежує можливості здійснення партнерської інтеракції в триєдиній субодиноці «педагог-учні-батьки» [3, с. 4]. Через те, ґрунтуючись на позиції ціннісно-гуманістичної парадигми освіти, розглядаємо методичну підготовку майбутнього вчителя як процес засвоєння теоретичних знань та набуття необхідних умінь із розробки дидактичних моделей, механізмів й інструментів, проєктування і реалізації освітнього процесу, результатом якої є здатність і готовність майбутнього вчителя до їх ефективного й творчого застосування на практиці, що визначає його методичну компетентність.

Зауважимо, що «парадигмальна освітня ідея функціонує як квінтесенція того чи іншого наукового підходу» [7, с. 20]. Тому в контексті питання, що розглядається, методологія є орієнтиром для вдосконалення практики освітнього процесу на основі нових методологічно орієнтованих знань [2, с. 131]. Тобто це система концептуальних теоретичних положень, реалізація яких є підґрунтям для здійснення методичної підготовки майбутніх учителів. Звідси, методологічною базою цієї підготовки є наукові підходи, на основі

котрих здійснюється визначення цілей, відбір змісту, розробка технологій та методів навчання. Означене підкріплюється позицією науковців, які інтерпретують підхід як взаємозв'язок змісту освіти й способів його реалізації, що забезпечує концептуальну єдність теоретико-методологічних засад під час їх реалізації в освітньому процесі [1, с. 8].

Методична підготовка майбутніх учителів потребує врахування низки підходів, які можуть бути різними, але взаємодоповнювати один одного, втім, «інтегруючим ядром, навколо якого вибудовуються і розвиваються сучасні наукові підходи, є гуманістична традиція в педагогіці, яка полягає у визнанні людини найвищою цінністю суспільства» [6, с. 168]. Вона спрямована на реалізацію ідей людиноцентризму, гуманістичних цінностей освіти, зосереджуючись на конкретному учасникові освітнього процесу, захисті його прав і свобод, а також сприянні розвитку в них громадянських якостей, самосвідомості, прагнення до наслідування гуманістичних ідеалів тощо.

Аналіз, систематизація й узагальнення наукової інформації дають підстави визначити методологічні підходи до методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи, які відбивають тенденції сучасної освіти.

Зазначимо, що в сучасних наукових розвідках утвердилися такі методологічні підходи, як: особистісний, гуманістичний, індивідуальний, диференційований, аксіологічний, антропологічний, акмеологічний, рефлексивний тощо.

Однак, зважаючи на особливість і специфіку кожного підходу, об'єднує їх те, що вони зосереджують увагу на особистості кожного здобувача освіти, забезпечують йому суб'єктність, активність, самостійність, розвиток. Ці підходи передбачають урахування його потреб, інтересів, потенціалу, здібностей при організації освітнього процесу, зокрема методичної підготовки. Вони спрямовуються на створення і реалізацію необхідних умов для доступного і комфортного навчання, розкриття потенційних можливостей здобувача, сприяння особистісно-професійному зростанню, розвитку здатностей до провадження методичної діяльності, його самовдосконаленню й самореалізації, досягненню особистісних результатів і успіхів.

Наведемо приклади реалізації деяких підходів у методичній підготовці майбутніх учителів Нової української школи. Так, на основі особистісного підходу методична підготовка відбувається з урахуванням можливостей здобувача і реалізується через активізацію внутрішніх резервів особистості майбутнього учителя, мотивування його до

саморозвитку, самовдосконалення, самовиховання, створення індивідуальної траєкторії навчання, гнучкого навчального графіка, забезпечення принципів академічної свободи, сприяння академічній мобільності, набуттю методичних знань і умінь в системі формальної, неформальної та інформальної освіти тощо. Важливу роль в реалізації цього підходу відіграє характер спілкування зі здобувачем, що стимулює його активність.

Аксіологічний підхід як філософсько-педагогічна стратегія ґрунтується на ідеї пріоритету загальнолюдських цінностей і самоцінності кожної особистості, тому реалізація цього підходу у методичній підготовці спрямована на формування педагогічних цінностей на засадах відповідальності, взаємоповаги, справедливості, на основі фундаментальних цінностей, які становлять життя, здоров'я, гідність, любов, віра, свобода. На базі аксіологічного підходу визначаються перспективи вдосконалення системи методичної підготовки, шляхи розвитку методичної компетентності та використання педагогічних ресурсів й інструментарію для якісної підготовки здобувачів до ціннісно-орієнтованої професійної діяльності.

Сучасним тенденціям в освіті відповідає рефлексивний підхід, застосування якого передбачає залучення майбутніх учителів до процесу рефлексії щодо власної педагогічної діяльності, зокрема методичної. Цей підхід реалізується через аналіз власного досвіду, тобто активному самоаналізі особистісних дій, умінь і знань у процесі навчання та методичної діяльності, педагогічної практики, включає виявлення й усвідомлення сильних та слабких сторін, а також розробку стратегії самовдосконалення.

До методологічних підходів, на основі яких здійснюється методична підготовка, а саме: моделювання, проєктування педагогічних процесів, систем, технологій, можна віднести системний, цілісний, інноваційний, технологічний, міждисциплінарний, комплексний, середовищний, практико-орієнтований, контекстний підходи, які достатньо поширені в наукових студіях і освітній практиці. Саме ці підходи визначають особливості освітнього процесу, відповідність і доцільність вибору змісту, методик, засобів, способів навчання для досягнення освітньої мети. Наприклад, контекстний підхід в сучасній практиці методичної підготовки майбутніх учителів визначається як процес навчання, за якого відбувається включення змісту навчання в контекст розв'язання життєво важливих завдань професійної діяльності, її предметного та соціального контекстів. За реалізації цього підходу відбувається трансформація навчальної діяльності у професійну шляхом

використання відповідних методів, технологій та прийомів навчання, тобто контекстів майбутньої педагогічної діяльності, методичної зокрема, розв'язання методичних ситуативних завдань та організаційно-методичних проблем у реалістичних ситуаціях тощо.

В умовах модернізації освіти актуальним постає інноваційний підхід, реалізація якого передбачає запровадження інноваційних форм, методів, технологій, способів, засобів навчання. Залучення здобувачів до пошуку і апробації інновацій, а також нових, нестандартних і оригінальних шляхів розв'язання педагогічних проблем, розробки методичного інструментарію, дизайну уроку, створенню нових освітніх проєктів забезпечує формування методичної компетентності майбутніх учителів у процесі їх методичної підготовки.

Важливими і необхідними, на нашу думку, є методологічні підходи, які забезпечують якісну й ефективну методичну підготовку майбутніх учителів для реалізації ідей Нової української школи, зокрема це компетентнісний, синергетичний, праксеологічний підходи, які орієнтовані на продуктивність цієї підготовки, що виявляється у здатності включитися до самостійної професійної діяльності на основі саморозвитку і самовдосконалення, вмінні трансформувати знання, ідеї у продукти власної методичної діяльності. Так, урахування компетентнісного підходу передбачає набуття майбутніми вчителями методичної компетентності. З цією метою вивчення спеціальних дисциплін, як-от: «Сучасна педагогіка», «Сучасна дидактика», «Технології середньої освіти та методика викладання», «Методичний супровід педагогічної діяльності», «Цифрові технології в освітній та дослідницькій діяльності», забезпечують формування умінь створення відкритого освітнього середовища, сприятливого для здобувачів освіти, активізує досягнення результатів навчання, опанування методиками та технологіями організації і здійснення освітнього процесу, зокрема методичної роботи в закладі освіти, розробки й реалізації організаційно-методичного та науково-методичного супроводу процесу навчання і педагогічної діяльності тощо. Застосування в процесі навчання інтерактивних методів (кейс-метод, проєктні технології, рольові і ділові ігри, квізи тощо) та власний досвід здобувачів сприяє формуванню і розвитку в них навичок застосовувати на практиці здобуті знання, зокрема моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів, здатності добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти тощо. Посилює ці позиції педагогічна практика, зміст якої спрямовується на набуття позитивного досвіду застосовувати здобуті знання на практиці.

Сучасні виклики, актуальні тенденції розвитку педагогічної науки спонукають до появи нових методологічних підходів, які останнім часом активно застосовуються у дослідженнях і в організації освітнього процесу. Слушною в цьому контексті є наукова позиція О. Отич, згідно з якою найбільше узгоджуються з сучасними соціальними та освітніми реаліями полісуб'єктний, креативний, медіологічний, семіотичний, герменевтичний, феноменологічний, цивілізаційний, холістичний підходи [5, с. 41].

У контексті методичної підготовки майбутніх учителів герменевтичний підхід, на нашу думку, виявляється у розумінні, коментуванні, поясненні методичних аспектів педагогічного феномену як тексту через наукові монографії, аналітичні огляди, наукові і фахові публікації тощо. Тому застосування цього підходу сприятиме набуттю більш ґрунтовних знань, розвитку критичного мислення, вмінню здійснювати аналіз, порівняння, узагальнення, робити правильний вибір методичного інструментарію і застосовувати його на практиці на принципах науковості, доцільності, гнучкості і варіативності.

Пріоритетним у площині порушеного питання є креативний підхід, стратегія якого сприяє задоволенню потреби у новизні, досягненню успіху, розвитку настанови на творчість і подолання стереотипних способів та формалізму у методичній діяльності. Реалізація зазначеного підходу через виконання творчих завдань, пошук нестандартних способів розв'язання професійних проблем стимулює розвиток педагогічних здібностей, і методичної компетентності зокрема.

Ефективність застосування холістичного підходу зумовлюється його цілісною природою. Як концептуальна основа цей підхід у визначенні змісту методичної підготовки, виборі її способів і методів «націлює майбутнього педагога професійного навчання на самовдосконалення не лише окремих сфер та якостей своєї особистості, а й на саморозвиток власної творчої індивідуальності загалом через створення індивідуальної траєкторії або програми (маршруту) самовиховання й саморозвитку» [5, с. 217].

Наукову цінність у контексті нашого дослідження мають висновки В. Фрицюк, яка у результаті проведеного дисертаційного дослідження з'ясувала особливості нового в педагогіці підходу – х'ютагогічного, який ґрунтується на концепції самостійного навчання і набуває значущості в умовах інформаційної епохи. Цей підхід полягає в акумулюванні «кращих інноваційних практик в організації самоосвіти, пошуку ефективних способів саморозвитку людини шляхом усвідомленого включення в освіту, приверненні уваги педагогічної спільноти до пошуку нової парадигми освіти, в якому особистість починає відігравати нову роль менеджера своїх знань» [7, с. 57].

За дослідженнями О. Нікулочкіної х'ютагогічний підхід передбачає необхідність гнучкого навчання. За цим підходом здобувач самостійно навчається, конструює реальний хід особистого навчання шляхом коригування програми, змісту, технології навчання, системи оцінювання результатів своєї роботи тощо, а викладач у ролі консультанта пропонує тільки необхідні ресурси [4, с. 234].

Зауважимо, що розглянуті методологічні підходи взаємодоповнюють один одного, вони інтегруються і можуть бути підставою для виникнення нових.

Висновки. Зазначимо, що методологічні підходи відображають сучасні тенденції розвитку педагогічної науки й освіти, є важливими і потребують врахування в організації й здійсненні методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи, оскільки характеризують вагомні аспекти цієї підготовки. Реалізація зазначених підходів передбачає їх сукупність, з яких складається методологічний базис методичної підготовки майбутніх вчителів Нової української школи. Вона сприяє визначенню основних принципів і стратегії цього процесу, виявляє його цілісність, системність, науковість, що забезпечує якість навчання та розвиток методичної компетентності вчителів.

Практична реалізація методологічних засад методичної підготовки майбутніх учителів Нової української школи потребує розробки та впровадження в освітній процес сучасних педагогічних технологій, що стане предметом подальших наших наукових розвідок.

Література:

1. Андрощук І., Андрощук І. Методологічні підходи підготовки майбутніх учителів до формування громадянської відповідальності учнів. *Молодь і ринок*. 2022. № 6 (204). С.6-11.

2. Коновальчук І. М. Методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками та дітьми в ситуації конфлікту. *Українська полоністика*. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018 Вип. 15. С. 130-138. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/28771/1.pdf>

3. Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи: колективна монографія / І.В. Бабенко, В.В. Барбінов, А.В. Барбінова та ін.; за ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава. Астроя, 2021. 404. с.

4. Нікулочкіна О. В. Х'ютагогіка як учіння про самоосвіту: сучасні інформаційно-комунікаційні технології супроводу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 41. С. 231-236. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_41_33

5. Отич О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога: історичний і методологічний аспекти: монографія / за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці: Зелена Буковина, 2008. 455 с.

6. Романова Г. М. Методологічні основи організації підготовки викладачів до проектування навчальних технологій. *Наукові часописи Університету. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2013. № 22 (32). С. 168-171. – Режим доступу: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14752/Romanova.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. Соколова І. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: монографія. / За ред. С.О. Сисоєвої. МОН України. АПН України. ПООД. Маріуполь. Д.: АРТПРЕС, 2008. 400 с. С.20

8. Фрицюк В. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. дис... док. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2017. 532 с. – Режим доступу: https://vspu.edu.ua/science/dis/des_12_3.pdf

References:

1. Androshchuk I., & Androshchuk I. (2022). Metodolohichni pidkhody pidhotovky maibutnix uchyteliv do formuvannia hromadianskoi vidpovidalnosti uchniv. [Methodological approaches to the training of future teachers for the formation of students' civic responsibility]. *Molod i rynek. – Youth and the market*, 6, 6-12 [in Ukrainian].

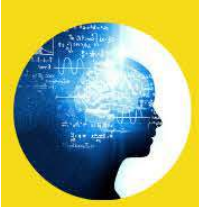
2. Konovalchuk I. M. (2018). Metodolohichni pidkhody do pidhotovky maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv do vzaiemodii z batkamy ta ditmy v sytuatsii konfliktu. [Methodological approaches to the preparation of future primary school teachers to interact with parents and children in a conflict situation]. *Ukrainska polonistyka – Ukrainian Polonistics*, Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 15, 130-138 [in Ukrainian].

3. Babenko I. V., Barbinov V. V., Barbinova A. V. (2021). Modeli pidhotovky maibutnoho vchytelia do Novoi ukrainskoi shkoly. [Models of future teacher training for the New Ukrainian School]. M.V. Hrynova (Ed.). Poltava. Astraia, [in Ukrainian].

4. Nikulochkina O. V. (2015). Khiutahohika yak uchinnia pro samoosvitu: suchasni informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii suprovodu. [Hytagogy as a teaching about self-education: modern information and communication technologies of support]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*. 41, 231-236. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_41_33 [in Ukrainian].

5. Otych O. M. (2008). Mystetstvo u rozvytku indyvidualnosti pedahoha: istorychnyi i metodolohichni aspekty: monohrafiia [Art in the development of the teacher's individuality: historical and methodological aspects]. I. A. Ziaziun (Ed.). Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].

6. Romanova H. M. (2013). Metodolohichni osnovy orhanizatsii pidhotovky vykladachiv do proektuvannia navchalnykh tekhnolohii. [Methodological foundations of the organization of teacher training for the design of educational technologies]. *Naukovi chasopysy Universytetu. Seriiia 16. Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky – Scientific journals of the University. Series 16. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice*. 22 (32), 168-171. Retrieved from <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14752/Romanova.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

7. Sokolova I. (2008) Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia-filoloha za dvoma spetsialnostiamy: monohrafiia. [Professional training of a future teacher-philologist in two specialties]. S.O. Sysoieva (Ed.). MON Ukrainy. APN Ukrainy. IPOOD. Mariupol. D.: ARTPRES, [in Ukrainian].

8. Frytsiuk V. A. (2017). Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maibutnikh pedahohiv do bezperervnoho profesiinoho samorozvytku [Theoretical and methodological principles of training future teachers for continuous professional self-development]. *Doctor's thesis*. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, Vinnytsia, [in Ukrainian].